

Återta livet med bildterapeutisk metod efter cancersjukdom – slutredovisning

Återta livet med bildterapeutisk metod efter cancersjukdom – slutredovisning

”Meningen med Bildterapi-projektet var att arbeta med en metod som återtar livet.

Att återta livet betyder för mig att utforska och få insikt, förståelse om sina tankar och sidor hos sig själv. Att bearbeta tankar och känslor som uppstått under en cancerbehandling med allt vad det innebär (kris, sorg, död, sjukdom, familj, vänner) men även glädjeämnen, genom bilder och ord. Efter bildterapi ska man finna/känna en högre "må bra känsla", mer energi och positivitet, vilket i sin tur leder till en bättre livskvalité.

De utvärderingar som vi har fått ta del av från deltagarna bekräftar just detta. Min förhoppning är att Region Norrbotten tar till sig detta och ser värdet i bildterapi och dess förmåga till att ge patienter och även anhöriga en bättre livskvalité. En evidensbaserad behandlingsmetod som är styrkt och godkänd av socialstyrelsen.” –Annika Seger, idéägare

Innehåll

Återta livet med bildterapeutisk metod efter cancersjukdom – slutredovisning	2
Bakgrund.....	4
Sammanfattning av resultat.....	4
Resultat	7
Höja personalens kunskap om Bildterapi	7
Utveckla kommunikationsmaterial för att sprida information om bildterapi som behandlingsmetod med hänsyn till jämställdhet och jämlikhet	9
Press.....	10
Undersöka vad patienter tycker om bildterapi som behandlingsmetod	11
Resultat av utvärderingen	11
Undersöka vad patienter tycker är ett bra upplägg för en behandlingsomgång	13
Testa samverkan mellan verksamhet och privata företag runt en kulturell behandlingsmetod.....	15
Kommentarer från bildterapeut Lena Bäckström.....	15
Fördelar.....	15
Nackdelar	15
Kommunikationsplan	16
Budget	17
Diskussion om fortsättning	17
Tack till Projektgrupp.....	18
Bilagor.....	19
Bilaga 1 Inbjudan.....	19
Bilaga 2 Artikel.....	20
Bilaga 3 Projektansökan Återta livet med bildterapeutisk metod efter cancersjukdom	24

Bakgrund

Projektets ursprung var en idé från en tidigare patient, Annika Seger, som upplevde att bildskapande hade hjälpt henne i sin cancerresa. Våren 2018 testade cytostatika enheten på Sunderby sjukhus att erbjuda olika ritmaterial, bland annat mandalaböcker, när patienterna fick sin behandling. Även om intresset inte var så stort så upplevde några patienter det positivt. Bildterapeutisk metod (bildterapi) används framför allt som en behandlingsmetod inom vuxenpsykiatri. Inom den somatiska vården erbjuds patienterna samtalsbehandling via kurator eller sjukhuskyrkan. Det kan vara svårt av olika skäl att samtala och här kan skapande behandlingsmetoder vara behjälpliga. Inom cancervården finns flera prioriterade patientgrupper och vid tidigare projekt så har det framkommit att patienterna känner sig ensamma efter det att behandlingen avslutats.

”Vården är bra men eftervården för att återta livet efter behandling fungerar inte optimalt”

Socialstyrelsen uppger, utifrån rådande forskningsläge, att bildterapi kan utgöra ett viktigt komplement till en rad olika behandlingsformer samt vara hälsofrämjande ur ett folkhälsoperspektiv. Bildterapi kan därför antas öka vitalitet, motståndskraft och återgångsförmåga vid trauman av olika slag, samt underlätta hantering av svåra känslor vid olika sjukdomstillstånd.

I strategin för Brukar- och patientmedverkan betonas vikten av att bjuda in patienter och brukare i förbättrings- och utvecklingsarbete och projektet kan ses som en test till samarbete mellan patient, verksamhet och företag i länet.

Sammanfattning av resultat

För att höja medarbetarnas kunskap om bildterapi utfördes prova-på tillfällen där 17 personer deltog. Deltagarna hade låg kunskap/kännedom om bildterapi innan och upplevelsen efteråt beskrevs som helt annan än förväntat. Att praktiskt få prova på metoden bidrog till att medarbetarna lättare kunde presentera erbjudandet för patienterna. Om medarbetarna ska ha möjlighet att delta behöver det erbjudas vid mer än ett tillfälle och inte ligga i semesterperioden.

”Tycker att det är mycket bra med behandlingsmetoder som vill se helheten och tar tillvara på människors olika behov av existentiella uttryckssätt.”

Kommunikationsmaterial, bilaga 1, utvecklades i samverkan med projektgruppen, referensgruppen och Region Norrbottens kommunikationsavdelning. Projektet hade svårt att locka personer utifrån jämställdhet och jämlikhetsaspekterna då endast kvinnor antog erbjudandet. Engagerade personer som deltagit och för sin historia vidare är ett bra sätt att väcka intresse hos fler. För att lyckas rekrytera deltagare så är det fördelaktigt att använda fler kanaler än via vårdens medarbetare. En bra inbjudan i tryckt och digitalt format räcker som grund för spridning men vilka forum som man bör synas i

behöver undersökas vidare. Även närstående skulle kunna ha nytta av metoden.

För att undersöka vad patienter tycker om Bildterapi som behandlingsmetod så genomfördes två pilotergrupper med totalt 9 deltagare. Hösten 2018 träffades fyra deltagare vid 11 tillfällen och våren 2019 träffades fem deltagare vid 9 tillfällen.

Utvärderingen skedde genom en digital enkät och två personer fick sedan fördjupade frågor via mail. Sex deltagare var även närvarande vid projektredovisningen och fick där lämna ytterligare synpunkter.

Ingen hade några tidigare kunskaper eller erfarenheter av bildterapi och upplevde bildterapi mycket bra/bra och alla skulle rekommendera bildterapi till andra.

”Med bildterapi kan man hitta känslor inom sig själv som man valt att gömma undan och när man sedan börjar prata om bilden så kommer de känslorna fram. Något man inte kan förutse när man sitter och målar bilder.”

Deltagarna upplevde att det var bra med blandade grupper och att bildterapi kan behövas under tiden för behandlingen, efter behandlingen eller för en del både under och efter. En del hade efter utvärderingen som skedde veckan efter avslutad grupp kommit på nya saker som påverkats av behandlingen och tyckte att det skulle behövas en långtidsuppföljning. Gruppdynamiken var viktigt och själva processen, hur man utvecklades över tid, uppskattades och kändes som en trygghet även om det blev jobbigt ibland. Gruppen stötade och peppade varandra. En person beskrev det som att; *”Kurator ger mig verktyg – här får jag jobba med mitt inre, mig själv”*. Det var skönt att inte behöva vara sin diagnos, bara vara, släppa ut och inte alltid ha svaren.

”Har haft konstant ont sen behandlingen. Har fått driv att göra saker själv. Slöseri med tid att inte göra det (bildterapi) tidigare.”

De flesta tyckte att man skulle träffas varje vecka minst 10 gånger. Det är högt tryck på lokalerna på Sunderby sjukhus och någon funderade på om man istället skulle vara utanför sjukhuset vid träffarna.

Både medarbetare och deltagarna såg många patientgrupper som skulle kunna ha nytta av bildterapi som behandlingsmetod, se tabell nedan.

Medarbetare	Deltagarna
<p>Män och kvinnor Alla som vill och behöver <i>"Det kan nog vara bra för egentligen alla patienter oavsett om man är kronisk sjuk, döende eller genomgått tuffa behandlingar"</i></p> <p>Patienter inom områdena cancer, geriatrik, trauma psykiatri, stroke, njursjuka, kronisk sjuka, rehabilitering <i>"Kan vara bra både för patienter och närstående"</i></p>	<p>Alla: Som tagit emot cancerbesked och genomgått behandling Som genomgått annan livskris Vid sorgbearbetning Utbrända personer som är på väg tillbaka Anhöriga <i>"Sjuka, utbrända, post traumatisk, ungdomar, arbetslag...alla!"</i></p>

Eftersom det finns få bildterapeuter i Region Norrbotten så var en förutsättning för att kunna genomföra projektet att arbeta med en privat bildterapeut. Det gav en flexibilitet exempelvis genom att ha både dag och kvällstider samt vid förlängning av projektet. Som privat företagare var Lena Bäckström inte heller färgad av organisationen utan kunde se möjligheter och ge förslag utifrån sitt kunnande vilket drev projektet framåt.

Projektet kan sägas delvis ha uppnått syftet att "öka tillgängligheten till bildterapi som en kulturell behandlingsmetod i vården genom samverkan mellan Region Norrbotten, näringsliv och patienter för att uppnå en god hälsa hos patienter med cancerdiagnos som genomgår eller nyss har avslutat behandling hos cytostatika enheten på Sunderby sjukhus" då det nu finns en ökad medvetenhet om metoden på vissa enheter på Sunderby sjukhus och genom media till vissa delar av befolkningen. Svårigheten är att få långvarig hållbarhet efter projektavslut. Regionalt cancercentrum som utformat behandlingslinjerna för gruppen har ingen rekommendation angående bildterapi i dagsläget. Cancerrehabiliteringen i Norrbotten är under ett uppbyggnadsskede och det finns inga utbildade bildterapeuter inom den somatiska vården vilket gör det svårt att direkt applicera projektresultatet i ordinarie verksamhet. Förhoppningen är att projektresultatet tas tillvara av Regionalt Cancercentrum och i uppbyggnaden av cancerrehabiliteringen i Norrbotten.

Resultat

Resultaten redovisas utifrån de uppsatta målen i projektansökan:

1. Höja personalens kunskap om Bildterapi
2. Utveckla kommunikation material för att sprida information om Bildterapi som behandlingsmetod med hänsyn till jämställdhet och jämlikhet
3. Undersöka vad patienter tycker om Bildterapi som behandlingsmetod
4. Undersöka vad patienter tycker är ett bra upplägg för en behandlingsomgång
5. Testa samverkan mellan verksamhet och privata företag runt en kulturell behandlingsmetod

Höja personalens kunskap om Bildterapi

För att medarbetare skulle få en förståelse för behandlingsmetoden så ordnades vid fyra tillfällen prova-på-träffar där medarbetare från cytostatika enheten, patienthotellet, sjukhuskyrkan och kuratorsenheten deltog, totalt 17 personer. Utvärderingen skedde skriftligt via en enkät där 8 av deltagarna svarade.

"Jag tror på bildterapi!"

"Tycker för egen del att det var behövligt för mig"

"Vi har sett att många kan uppleva sig ensamma efter en cancerbehandling. Denna metod kan motverka det."

"Tycker att det är mycket bra med behandlingsmetoder som vill se helheten och tar tillvara på människors olika behov av existentiella uttryckssätt."

3 hade kunskap/kännedom om bildterapi och 5 hade det inte.

"Kände till begreppet men aldrig sett eller provat det själv"

Upplevelsen av prova-på-bildterapi gavs betyget 1,3
(Skala: 1= Mycket bra, 4=Mycket dåligt).

"En helt annan upplevelse än vad jag hade förväntat mig. Att inte fokusera på VAD man målar utan på vad målandet väcker och hur man kan bearbeta saker i målandet/skapandet. Otroligt häftig upplevelse."

"Säkert väldigt bra sätt att ventilera känslor o tankar. Intressant att bilderna vi gjorde kan betyda/föreställa så mycket när den som gjort bilden berättar vad den betyder."

"Kändes ovant men intressant. Tänker att det är mer givande efter några träffar med gruppen (trygghet) Svårt att första gången helt låta bli tänka på hur "det ser ut" det man målar."

"Intressant med genomgången att höra hur de andra beskriver sina bilder"

Vilka patientgrupper/närstående grupper skulle du rekommendera Bildterapi till?

"För de som inte helt har språket kanske det också kan vara bra, då det är mer fokus på bilderna än på att samtala." "För patienter som t ex tappat tal eller drabbats av afasi och har svårt att uttrycka sig borde bildterapi kunna vara ett alternativ."

"För patienter i aktiv behandling kanske bildterapi kan vara ett sätt att "slippa prata om allting om och om igen" utan att i stället få möjlighet att uttrycka sig utan ord, utan press och krav. Samtalsbehandling för en del kan upplevas som kravfyllt, då man inte alltid kan sätta ord på det man känner eller tänker kring sin sjukdom eller tankar som följer med sjukdomen (rädslor, oro, dödsångest osv)."

"Kan tänka mig att det är bra få fokusera på "någonting annat" under trevliga former. I grupp med andra som inte heller har det helt lätt."

"Som ett kravlöst sätt att uttrycka tankar, känslor och existentiella funderingar efter en cancerbehandling"

Vilka hinder ser du för att införa bildterapi som behandlingsform inom den somatiska vården?

"Bör inte finnas några hinder alls. En väldigt billig "vårdform" trots allt då det enda som krävs är papper, färg, lokal och en ledare."

"Kanske obekvämt för många. Otäckt att "lämna ut sig" (sin kropp o inre känslor)."

"Svårt att få likvärdig vård att alla blir erbjudna"

Hur skulle man kunna överbrygga hindren?

Genom information och "prova på" tillfällen och att utbilda fler inom regionen i bildterapi

"Bestämma sig för att det är viktigt att patienter får uttrycka sig på fler sätt än genom samtal. De psykosociala konsekvenserna av sjukdomar kan ju fördröja och motarbeta andra behandlingsformer om människor inte får ge uttryck för det man tänker och känner."

Lärdomarna är att praktiskt prova på bildterapi gav medarbetarna insikt och förståelse för metoden vilket gjorde det lättare att presentera erbjudandet för patienter. Inbjudan till det andra prova på tillfället gick ut i juni och det var inte helt optimalt då semesterperioden hade börjat och höstplaneringen inte kommit igång och telefonuppföljning v. 35 blev för sent vilket ledde till att fler prova på tillfällen behövde anordnas.

Utveckla kommunikationsmaterial för att sprida information om bildterapi som behandlingsmetod med hänsyn till jämställdhet och jämlikhet

Kommunikationsavdelningen på Region Norrbotten tog, tillsammans med projektgruppen och referensgruppen, fram en inbjudan och avdelningen tryckte själv upp inbjudningarna vilket gjorde att kostnaden inte blev så hög som planerad.

Vid första omgången så tillfrågade ca 30 patienter av personal vid cytostatika enheten, kuratorsenheten och sjukhuskyrkan varav 4 tackat ja. Den andra omgången gick förfrågningarna ut mer brett och då tackade 5 personer ja. Då hade projektet även fått uppmärksamhet i media och andra exempelvis Afterwork klubben hjälpte till att rekrytera deltagare. Alla projektdeltagarna var kvinnor och projektet har haft svårt att locka män att delta. Det fanns visst intresse från anhöriga men endast personer med egen erfarenhet av cancer deltog.

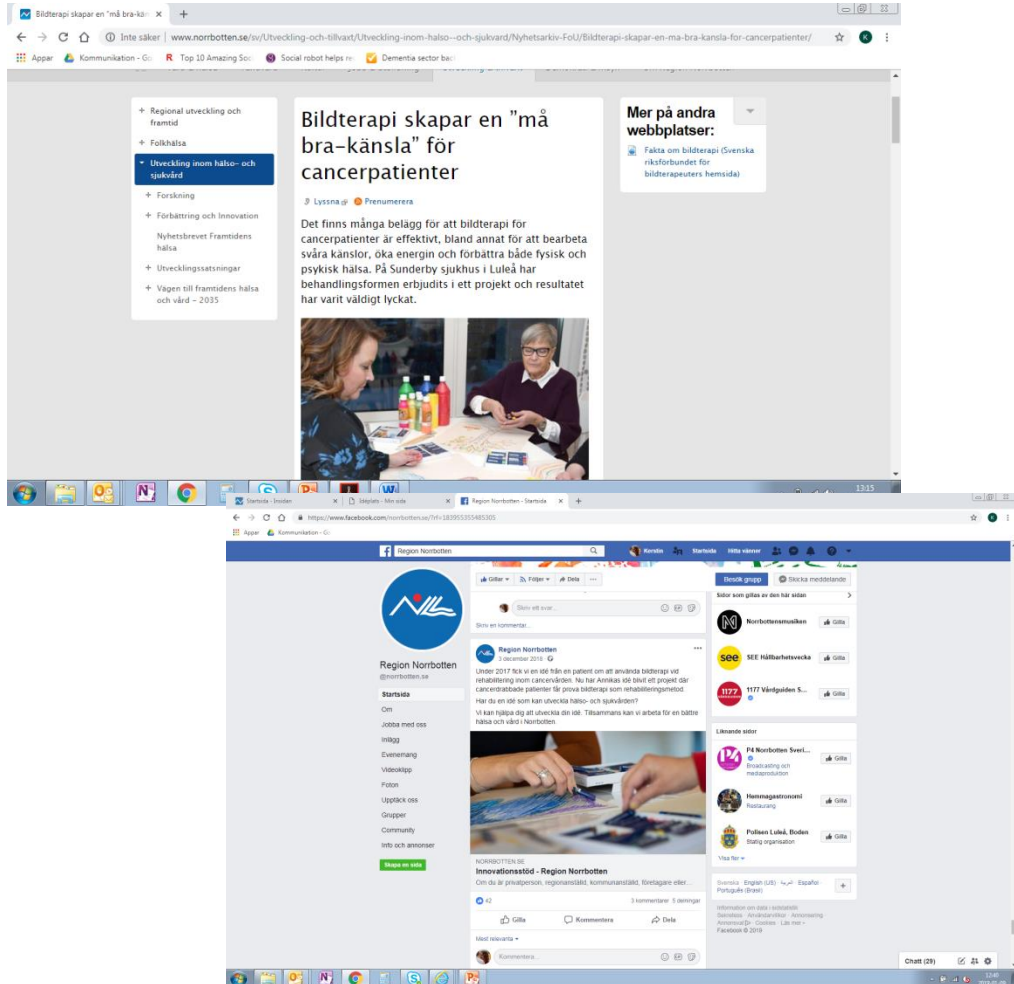
I enkäten till deltagarna där 9/9 personer svarade så uppgav de att de hade fått erbjudande från (fler alternativ går att ange):

Cytostatika mottagningen	63%
Kurator	25%
Sjukhuskyrkan	0%
Annan	25%

Lärdomar är att det behövs engagerade personer som vågar gå före och bli goda exempel som kan sprida sina upplevelser vidare och därigenom väcka intresse. För att lyckas rekrytera deltagare så krävs det andra kanaler än enbart via vården. En inbjudan, bilaga1, i digitalt och pappersformat tillsammans med muntlig information från den som bjuder in bör användas tillsammans med andra mediala kanaler. Projektet har inte lyckats hitta sätt att rekrytera deltagare utifrån ålder, könstillhörighet, ursprung och eventuella funktionsnedsättningar utan det behöver undersökas vidare. Projektet har identifierat gruppen närstående som någon som skulle kunna ha nytta av metoden.

Press

En artikel på Region Norrbottens hemsida och Facebooksida samt ett pressmeddelande ledde bland annat till en artikel i Kyrknyckeln nr 1 2019 Tema Kultur som bär.

Undersöka vad patienter tycker om bildterapi som behandlingsmetod

Målet för projektet var att genomföra test med bildterapi i grupp för 4-5 personer under 5-10 tillfällen. Projektet har genomfört två grupper med totalt har 9 deltagare. Hösten 2018 träffades fyra deltagare vid 11 tillfällen och våren 2019 träffades fem deltagare vid 9 tillfällen.

Utvärderingen skedde genom en enkät som alla svarade på, förutom vissa frågor. Fördjupade frågor ställdes till två personer. Bildterapeuten gjorde en egen skriftlig utvärdering som också redovisas nedan. Sex deltagare var även närvarande vid projektredovisningen och fick där lämna ytterligare synpunkter.

Resultat av utvärderingen

Ingen hade några tidigare kunskaper eller erfarenheter av bildterapi.

7 upplevde bildterapi mycket bra, 1 upplevde bildterapi bra och alla skulle rekommendera Bildterapi till andra.

”Känns som ett bra sätt för uttryck av känslor. Att dela med sig och ta del av andras”

”Absolut! Bra rehabilitering som ej är kravfyllt eller presterande aktivitet. Behövs lugn och skapande för att landa och inte stressa upp hjärnan som redan är hårt ansatt av det man varit med om; fysiskt och psykiskt.”

”Det har gett mig en mycket bra känsla och fint att vara med i ett sammanhang.”

”Med bildterapi kan man hitta känslor inom sig själv som man valt att gömma undan och när man sedan börjar prata om bilden så kommer de känslorna fram. Något man inte kan förutse när man sitter och målar bilder.”

”Så intressant att se hur bildterapeuten ser på våra bilder och ställer frågor om detaljer varför vi valt vissa färger m.m. Terapeuten har varit så bra”

”Här fick jag öppna ytterligare en kanal att få ut mitt inre för att må bättre och rehabilitera mig. Jag blev så förvånad vad som händer när vi fick uppgiften ... och sen bara kom det och wow vilken härlig känsla. Så stolt”

”Med bildterapi har jag kunnat sätta ord på mina känslor, rädslor och drömmar, bildterapi har hjälpt mig att prata om allt det jobbiga som jag har och går igenom”

”Fått syn på mycket som jag burit inom mig och som jag aldrig satt ord på, har upptäckt saker om mig själv på ett sätt som jag inte uppnådde i samtal med kurator”

”Fått en ny syn på min situation och mina känslor, mer medveten, mer insikt om vad som är viktigt för mig själv, mer medveten om vad jag behöver och inte behöver, gav väldigt mycket att titta på de andra deltagarnas bilder”

”Skönt att prata med andra i samma situation, har fått en mer positiv och livsbejakande inställning, mår bättre både fysiskt och psykiskt”

”Att våga måla sina tankar och kunna få prata och lyssna på andra”

”Skönt att kunna öppna upp och få ur sig framför allt sånt som känns jobbigt och ledsamt”

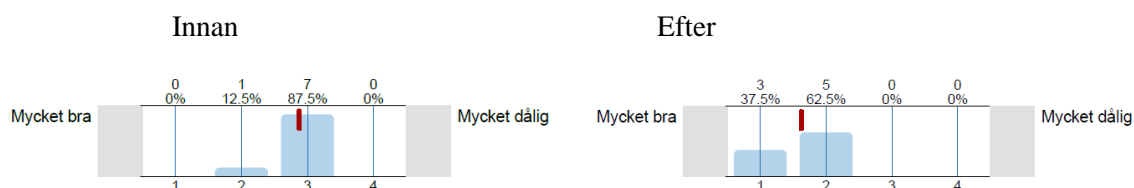
”Öppnat en ny kanal för mitt inre att komma ut”

”Har kunnat fokusera på mig och mina behov”

”Att man lämnat vissa tankar som man haft jobbigt med”

”Märkt hur jag tagit makten över att ta tillbaka livet”

Varje person skattade sin egen förändring av må bra känslan innan och efter behandlingsperioden de flesta tyckte att de mårde bättre. Ingen uppgav att de mårde sämre.

”Mårde inte så bra, Strålningen var klar sommaren hade sprungit iväg och hösten o vinter närmade sig. Visste inte ens om jag hade något liv framåt.”

”Mycket bättre! Har hittat tillbaka till mig själv och bara det att se och höra andra ha det likt mina bekymmer GÖR MIG STARK”

”Känner att stöd i grupp och här med hjälp av bilder kan vara er del i helande”

”Tror bildterapi ger olika saker till olika personer. För mig blev en ökad må-bra-känsla genom att jag fick konkretisera tankar och känslor genom bilder samt att få vara i nuet.”

Undersöka vad patienter tycker är ett bra upplägg för en behandlingsomgång

Den första gruppen träffades först fem gånger men delutvärderingen visade att det var för få gånger för att ge resultat varvid testperioden förlängdes.

Hur ofta:

Varje vecka 78 %

Varannan vecka 22%

Antal gånger:

6 gånger 11 %

8 gånger 11 %

10 gånger 78 %

Utlåtanden om lokalen

Avskild plats. Lugnt, stilla, ostört. Fin utsikt. Centralt.

Kunde varit lite mysigare, varmare

Inte optimala stolar

”Optimala hade varit en lokal där det inte fanns massa träningsredskap och det hade gärna fått vara närmare till toalett och vatten”

”Ev. skulle man kunna vara på annan plats än sjukhuset”

Om du skulle vara tvungen att betala för Bildterapi, hur mycket skulle du då vara villig att betala?

Kostnadsfri, som annan sjuk/friskvård. Skulle då ingå i högkostnadsskyddet.

300-1 500:- för 10 gånger

”Att sjukvården skall se vinsten i allt som kan bidra till rehabilitering och tillfrisknande”

Hur kan vi väcka intresse hos fler?

Information: Cytostatika-enheten, Bröstsköterskorna, Bröstcancerföreningen m.m

Bör tydligt framgå att du behöver inte ha förkunskaper i bild

Goda ambassadörer bland tidigare deltagare

Kulturförändring: *”Det beror ju mycket på vilken tradition människor har att se om sitt inre. Prata om det inre livet kan få människor att vakna”*

När i tid kan det vara lämpligt med bildterapi?

Efter avslutad behandling: "Så att man hinner landa efter det hårda "jobb" en behandling är"

Tror att detta är individuellt.

Kan ett prova på tillfälle vara bra?

Nej: "Kanske svårt att ge det en ärlig chans då"

Ska bildterapi erbjudas enskilt eller i grupp?

"För min del tycker jag att gruppdynamiken är så värdefull"

"Mina kompisar var hälften av terapin"

"Mer än halva grejen för mig att lyssna och höra andras tankar och funderingar, gett mer insikt att dela detta"

"Bara fördelar (med grupp), en stor förmån att få vara med och ta del av andras bilder"

"Fördel – processen går snabbare, stödjande, tröst att andra har det som jag"

"Gav mig väldigt mycket att få höra andras berättelser kring sina bilder"

"Mervärde att dela med andra"

"Bra grupp, man har vågat vara sig själv, upptäckte att vi har väldigt lika funderingar"

"Bra med input av andra och deras erfarenheter men kanske nackdel om man inte "klickar" så bra ihop"

"Fördelar att lära känna varandra, nackdelar – mycket intryck och tid för en trött hjärna"

Testa samverkan mellan verksamhet och privata företag runt en kulturell behandlingsmetod

I framtiden kommer troligtvis samverkan mellan verksamheter och privata företag öka om man ser till vårdstrukturen på nationell nivå och att fokus allt mer går från sjukvård till att leverera hälsa. Privata företag kan ha en spetskompetens som saknas i ordinarie verksamhet och har ofta lättare att anpassa sig snabbt till förändrade förutsättningar. Att i ett sådant här projekt ha tillgång till en privat bildterapeut har varit en förutsättning för en snabb projektstart, att projektet har kunnat erbjuda kvällstider för en grupp samt en förlängning var möjligt på grund utav det låga intresset initialt. Projektgruppens sammansättning har varit en framgångsfaktor för projektets genomförande och samverkan mellan Region Norrbotten och privata företag rekommenderas i framtiden.

Kommentarer från bildterapeut Lena Bäckström

Jag vill först av allt tacka för förtroendet att få jobba i projektet ÅTERTA LIVET. Det har varit intressant och mycket meningsfullt att jobba som bildterapeut i detta projekt. Deltagarna har berättat om det tomrum som uppstår när den medicinska behandlingen är klar och att bildterapin varit en del av den rehabilitering som de saknat.

I min egen utvärdering fick deltagarna uppgiften att beskriva vad deltagande i bildterapin hade inneburit. Kommentarer från de 9 deltagarna i patientgruppen bekräftar betydelsen av bildterapin som ett värdefullt komplement vid rehabiliteringen.

Fördelar

Att deltagarna varit nöjda!

Bildterapin har enligt utvärderingarna fyllt deras behov av att få bearbeta sin situation och det man varit med om och varit värdefullt att få göra det i en mindre grupp, ”halva behållningen har varit att göra det i en grupp”.

Utmärkt med en koordinator som jag kunde vända mig till i stort och smått och stor flexibilitet så att projektet kunde förlängas vilket gav grupperna fler träffar än de 6 tillfällen som planerades från början.

2 intressanta artiklar som publicerades om detta intressanta och kanske unika projekt, dels på Region Norrbottens hemsida och i Svenska Kyrkans tidning Kyrknyckeln, som delas ut till alla hushåll i kommunen.

Enkäten för deltagarnas utvärdering var viktig återkoppling och att projektet bjöd in patientgrupperna till utvärderingsmötet 8/4.

Nackdelar

Tyvärr så var inte Bröstcancerföreningen eller andra cancerföreningar delaktiga eller informerade om projektet medan det pågick vilket jag tycker är en miss. Jag hoppas förstås att det planerade mötet för de berörda cancerföreningarna blir av när sammanställningen är klar.

Kommunikationsplan

Tidpunkt	Aktivitet	Målgrupp	Kanal	Ansvarig
Under hösten 2018 och januari 2019	Inbjudningar till projekt	Patienter vid cytostatika enheten, Sunderby sjukhus	Inbjudningar (på papper)	Nora Olsson och Kerstin Lindström
September 2018	Fotografering vid bildterapi			Nora
3 december 2018	Inlägg på Facebook om bildterapi och idéplats	Intressenter, allmänhet	Facebook	Nora och Kerstin
7 januari 2019	Nyhet om bildterapi och stöd för Kultur i vården	Medarbetare	Insidan: Regionnytt	Nora, Kerstin och Hanna Harila
25 februari 2019	Artikel om bildterapi	Intressenter	Framtidens hälsa	Nora och Kerstin
1 april 2019	Reportage i Kyrknyckeln	Intressenter	Kyrknyckeln	Nora
April/Maj	Avslutande event			

Lenas kommentarer: När det gäller att sprida information om projektets verksamhet via olika media, ”medan det var hett” så finns det en del brister. Tyvärr dröjde det till den 25 februari 2019 innan något publicerades på hemsidan, det var en intervju som gjordes med höstens deltagare i januari. Kändes som att ”tiden nästan var ute då”. Nästa artikel i Kyrknyckeln kom ut veckan innan projektet avslutades. Där har vi i projektet missat dyrbar tid.

Budget

BUDGET	Planerade kostnader	Uttag	Diff
Projektledare 10 % cytostatika enheten 6 mån samt deltagande idéägare	50 000	-63 501	
Köp av tjänst Bildterapeut och Kommunikation	80 000	-102 675	
Övriga kostnader Fika till deltagarna, material	20 000	-5 508	
Summa kostnader	150 000	-171 684	-21 684

Det var svårt att rekrytera personer som ville delta initialt vilket innebar en förlängning av projektet. Det var svårt att få några projektresultat baserat på en grupp vilket gav ökade kostnader.

Den totalt kostnaden per patient uppgår till 19 076:- (exl. projektledare 12 020:-) vilket kan jämföras med en operation vid bröstcancer som kostar ca 120 000-150 000:-

Referens: <https://www.cancercentrum.se/globalassets/vara-uppdrag/kunskapsstyrning/varje-dag-raknas/vast/nulagesbeskrivning-brostdcancer.pdf>

Diskussion om fortsättning

I projektplanen har upptagits följande förväntade effekter på sikt och nytta:

Patienter erbjuds fler behandlingar för att återta livet efter cancersjukdom

Ökad medvetenhet i verksamheten för hur kultur kan bidra till välmående under behandling och rehabilitering av patienter

Öka samverkan mellan patienter, medarbetare och företag

Projektet har inte kunnat visa på ovanstående effekter under projekttid. Det finns nu en ökad medvetenhet om bildterapeutisk metod inom organisationen och genom media i vissa delar av befolkningen.

Utifrån projektresultaten bör andra metoder än samtalsstöd kunna bidra till en ökad hälsa hos patienter inom den somatiska vården. Det finns ingen tydlig struktur för att ta in behandlingsmetoder i Region Norrbotten. Sjukhuskyrkan är positiv till behandlingsmetoder som vill se helheten och tar tillvara på människors olika behov av existentiella uttryckssätt. Cytostatika enheten ser att det finns behov hos patienter med andra diagnoser.

Viktiga partners som inte ingick i projektet är kontaktsjuksköterskor, hälso-centraler, studieförbund och andra privata bildterapeuter.

Regionalt cancercentrum som utformat behandlingslinjerna för gruppen har ingen rekommendation angående bildterapi i dagsläget. Cancerrehabiliteringen i Norrbotten är under ett uppbyggnadsskede och det finns inga utbildade bildterapeuter inom den somatiska vården vilket gör det svårt att direkt applicera projektresultatet i ordinarie verksamhet. Förhoppningen är att projektresultatet tas tillvara av Regionalt Cancercentrum och i uppbyggnaden av cancerrehabiliteringen i Norrbotten.

Tack till Projektgrupp

Ett stort tack till alla som deltog i projektet:

Idéägare: Annika Seger

Bildterapeut: Lena Bäckström

Projektägare: Magdalena Bäcklund, enhetschef, cytostatika enheten

Projektledare: Annelie Mella, Sandra Lundman Vikberg och Maija-Liisa Eriksson, sjuksköterska, cytostatika enheten

Ekonom: Lars-Olov Holmlund

Kommunikatör: Nora Olsson

Bildterapeut: Elin Sofia Schefström och Christine Risberg

Patienthotellet Vistet: Inger Gustavsson

Kurator: Anna Lindstedt

Sjukhuskyrkan: Kristina Wallbing

Avslutningsvis vill jag tacka alla deltagare inom projektet för deras fantastiska arbete.

/Projektkoordinator Kerstin Lindström, Utvecklingsavdelningen

Bilagor

Bilaga 1 Inbjudan

Kommunikation via bild – med bildterapeutisk metod

Under hösten 2018 startar ett projekt som kan hjälpa dig att bearbeta det du gått igenom under din cancerresa.

Hur går det till?

Du målar i en grupp med max 6 deltagare. Du uttrycker dina tankar och erfarenheter och får möjlighet att utforska och upptäcka nya sidor hos dig själv. Bildterapi kan hjälpa dig att se din situation ur ett annat perspektiv och därmed få nya insikter.

Du behöver inte ha erfarenhet av att "kunna måla", det finns inget rätt eller fel, alla kan uttrycka något med hjälp av färger och former.

Efter målandet får du hjälp av bildterapeuten att betrakta och undersöka din bild och prata om vad den kan innehålla och detta är en avgörande skillnad från annat bildskapande.

Lena Bäckström kommer att hålla i träffarna, hon är utbildad bildterapeut vid Umeå Universitet. Läs mer på hennes hemsida www.bildterapeut.nu.

Grupp 1

6 träffar dagtid, tisdagar jämn vecka, kl 13.00–15.30

4/9 | 18/9 | 2/10 | 16/10 | 30/10 | 13/11

Bilaga 2 Artikel

Bildterapi skapar en "må bra-känsla" för cancerpatienter

Det finns många belegg för att bildterapi för cancerpatienter är effektivt, bland annat för att bearbeta svåra känslor, öka energin och förbättra både fysisk och psykisk hälsa. På Sunderby sjukhus i Luleå har behandlingsformen erbjudits i ett projekt och resultatet har varit väldigt lyckat.

Annika Seger, som kom med initiativet till att erbjuda cancerpatienter i Norrbotten bildterapi, och Lisbeth Sehlberg Augustsén, pensionär från Boden, som var en av deltagarna i första gruppen. Bilden är arrangerad och i verkligheten sitter patienterna och målar var för sig. Foto: Jonas Hansson.

Allt började med att Annika Seger, som till vardags arbetar som ekonomiasistent på ett företag utanför Luleå, lämnade in ett förslag till det nu avslutade projektet Brukar- och patientdriven innovation om att erbjuda cancerpatienter bildterapi. Projektet drevs av Region Norrbotten i syfte att utveckla hälso- och sjukvården tillsammans med patienterna.

– Jag tyckte det fanns brister i eftervården och kring möjligheten att få prata av sig. Själv hade jag under min bröstcancerbehandling både ritat och skrivit ned mina tankar i en dagbok. Jag kände att jag fick ut något inom mig när jag målade. Jag kunde behandla mina känslor och kände att jag mådde bra av det, berättar hon.

Lyftes fram som gott exempel

Via en bekant fick hon veta att det hade forskats kring bildterapi och dess förmåga att återta livet både i utlandet och vid Umeå Universitet. Hon fick tips om att läsa avhandlingen "Bildterapi vid bröstcancer, Kvinnors berättelse i ord och bild" av Inger Öster.

När projektet Brukar- och patientdriven innovation avslutades lyftes hennes förslag om att testa bildterapi i cancervården fram och lite senare kontakta-

des hon av Kerstin Lindström, innovationsutvecklare på Region Norrbotten, som meddelade att regionen ville starta ett projekt, som fick namnet Bildterapeutisk metod för att återta livet efter cancersjukdom. Första gruppen startade 2018 och efter det har ytterligare en grupp startats, med totalt nio deltagare.

"Via målningarna har vi kunnat dela med oss av våra historier, som varit ganska lika. Det har gett oss styrka", säger Lisbeth Sehlberg Augustsén. Foto: Jonas Hansson.

Hälsofrämjande

En av de som var med i första omgången var Lisbeth Sehlberg Augustsén, pensionär från Boden, som tyckte att förslaget på bildterapi verkade spännande.

Lena Bäckström, bildterapeut från Kalix, anlätades som ledare för gruppen, som i första omgången bestod av fyra patienter inbjudna av vården.

– Vi träffades elva gånger och utfallet har varit väldigt positivt, säger hon och fortsätter:

– I den forskning som har bedrivits av Inger Öster fastställs att bildterapi ger en må bra-känsla för de cancerpatienter som deltar. Det finns goda belägg för att det är hälsofrämjande, något som även Socialstyrelsen har slagit fast.

Lena Bäckström, bildterapeut från Kalix, i samband med en bildterapiträff på Sunderby sjukhus. Foto: Anders Alm.

Vad finns på andra sidan bron?

Lena Bäckström berättar att hon inte ställt frågor till deltagarna om deras sjukdom utan det har fått komma eftersom för de som har velat berätta.

– Nästan varje gång vi träffats har de fått ett tema att måla utifrån. Exempelvis en bro eller en dörr. Vad finns på andra sidan bron? Vad finns bakom dörren? Varje patient har sedan fått måla i var sin vrå i den lokal vi fått låna från patienthotellet Vistet på Sunderby sjukhus i Luleå. Efteråt samtalar jag med den som målat bilden och tillsammans utforskar vi vad den innehåller, medan övriga i gruppen lyssnar. Det finns inget facit och jag tolkar inte bilderna. Det är bara den som målat som kan veta vad den betyder.

Bildterapeuten Lena Bäckström konstaterar att man inte behöver kunna måla för

att delta i bildterapi och att det inte finns något facit. "Det är bara den som målat som vet vad det betyder", säger hon. Foto: Jonas Hanssson.

Jenny, en av patienterna som deltagit i gruppen, och som inte vill berätta sitt efternamn på grund av det trauma som bröstcancerdiagnosen har inneburit, kommenterar:

– För mig har det varit väldigt jobbigt, men att få träffa andra patienter som genomgått samma sak och måla och prata tillsammans har varit väldigt bra. Mitt självförtroende har vuxit och jag tänker klarare.

Behöver också behandla själen

Hon berättar att det under behandlingstiden inte fanns någon tid för känslor.

– Därför kändes det väldigt bra att nästan direkt efteråt komma rätt in i det här – även om jag knappt målat alls innan, men jag tänkte att "det kan inte bli värre" ... och efter att man behandlat kroppen behöver man också behandla själen.

– Behandlingarna tar väldigt hårt på en och därför är det viktigt att efteråt kunna just "återta livet". Via målningarna har vi kunnat dela med oss av våra historier, som varit ganska lika. Det har gett oss styrka, säger Lisbeth Sehlberg Augustsén, som trots att hon har uppskattat bildterapi nu efteråt har lagt undan penslarna.

– Vi får se om jag plockar fram dem igen, men min man har frågat när det blir hans tur att som anhörig få måla av sig sina känslor ...

Enligt Socialstyrelsen kan bildterapi utgöra ett viktigt komplement till en rad olika behandlingsformer samt vara hälsofrämjande ur ett folkhälsoperspektiv. Foto: Anders Alm.

Bilaga 3 Projektansökan Återta livet med bildterapeutisk metod efter cancersjukdom

Bakgrund

I Region Norrbottens strategi för Brukar- och patientmedverkan betonas vikten av att bjuda in patienter och brukare i förbättrings- och utvecklingsarbete. Målet är att patienter och brukare ska medverka aktivt på olika nivåer. Patienter är experter utifrån sitt perspektiv, och att tillvarata deras erfarenheter och kunskaper leder till mer träffsäkra lösningar som bättre tillgodoser deras behov för att uppnå ökad kvalitet, effektivitet och patientsäkerhet. Patienten ska betraktas som medskapare och en resurs för vården där vårdens insatser ska utformas med utgångspunkt från patienters uttalade och outtalade behov.

En prioriterad patientgrupp återfinns inom cancervården. Genom Regionalt cancercentrum som startade 2013 har vården arbetat med att skapa samordnade vårdflöden och behandlingslinjer. Det vi vet idag är att antalet nya cancerfall ökar och ju tidigare man upptäcker cancer och kan sätta in vetenskapligt grundade behandlingar desto bättre blir prognosen för patienten. Under projektet Brukar- och patientdriven innovation berättade flertal patienter att vården är bra men eftervården för att återta livet efter behandling inte fungerar optimalt.

Strategin för kultur och hälsas strategiska mål är att kultur ska användas för att stärka norrbottningarnas hälsa. Det här projektet syftar till att öka tillgängligheten till Bildterapi som en kulturell behandlingsmetod i vården genom samverkan mellan Region Norrbotten, näringsliv och patienter för att uppnå en god hälsa hos patienter med cancerdiagnos som genomgår eller nyss har avslutat behandling hos cytostatika enheten på Sunderby sjukhus.

Bildterapi

Annika Seger, tidigare patient, berättar att under min cancerbehandling målade jag rätt mycket. Det började med att jag hade en skrivbok som jag skrev dagligen i, det blev även att jag ritade och klottrade i den. En dag så kände jag att jag ville föra vidare detta klotter på en målarduk och jag upptäckte att detta var en bearbetning av mina upplevelser som jag mådde bra av. Det var många känslor som for runt i huvudet och det kändes skönt att måla av sig och jag är tacksam för att jag gjorde det. Vad jag har förstått så är det inte en förutsättning att "kunna måla" /tidigare erfarenhet av det. Alla kan uttrycka sig med linjer former och färger. Bildterapi kan vara ett alternativ för många. Vi lever i ett mångkulturellt samhälle, där språk och kultur kan göra det svårt att uttrycka sig. Att måla är ett lättare sätt att uttrycka sig på.

Bildterapi kan innebära:

- Möjlighet att utforska sidor hos sig själv, kan ge ökad självkänedom och stärka självkänslan.
- Man målar sina inre bilder, vilket innebär att man uttrycker sina tankar, känslor och erfarenheter.

- Det kan hjälpa en att förstå upplevelser, minnen, konflikter. Sina egna och andras reaktioner, lösa problem och reducera stress.

Annikas önskeläge

Jag önskar att Bildterapi med Bildterapeut ska erbjudas som alternativ rehabilitering för att återta livet. Det ska kunna ges under/eller efter bröstcancerbehandlingar. I Norrbotten har vi en mycket dålig eftervård. Det är oftast när man är färdigbehandlad som tankarna kommer, men även under sina behandlingar.

I dagsläget erbjuder Region Norrbotten denna patientgrupp samtal med Kurator eller Sjukhuskyrkan. Cancerrehabfonden är en privat stiftelse som rehabiliterar de som drabbas av cancer.

Evidens

Socialstyrelsen skriver att bildterapi kan utgöra ett viktigt komplement till en rad olika behandlingsformer samt vara hälsofrämjande ur ett folkhälsoperspektiv. Bildterapi kan därför antas öka vitalitet, motståndskraft och återgångsförmåga vid trauman av olika slag, samt underlätta hantering av svåra känslor vid ett flertal olika sjukdomstillstånd.

<http://www.bildterapi.se/forskning.html>

Det skrevs en avhandling av Inger Öster, Umeå Universitet ”Bildterapi vid Bröstcancer, kvinnors berättelser i ord och bild”. Den här avhandlingen bygger (i korta drag) på en studie på bröstcancerdrabbade och deras upplevelse av livskvalité och förmåga att leva med sin sjukdom. Alla kvinnor fick medicinsk behandling varav hälften även fick träffa en Bildterapeut. Bildterapi skedde under tiden de strålbehandlades som ett komplement till ordinarie behandling. De fick träffa terapeut 1 gång/vecka i 5 veckors tid. De fick skriva dagbok och skatta sitt mående på skalor 1-15. Det visade sig väldigt tydligt att de med bildterapi upplevde en mycket bättre livskvalité.

<http://www.avhandlingar.se/avhandling/42697e5514/>

Bildterapi i Region Norrbotten

Bildterapi används i psykiatri i Region Norrbotten. Inför projektet har kontakt tagits med Arbetsterapeut och Bildterapeut Elin Schefström på Luleå närpsykiatri och Christine Risberg på ätstörningsenheten. De berättar att Bildterapi är en väldigt gångbar behandlingsmetod där bildskapande används för uttryck och kommunikation tillsammans med en utbildad bildterapeut som passar in på många patientgrupper. Och de kan vara behjälpliga som referenspersoner i det här projektet.

Koppling till kultur och hälsa

Bland annat Kulturrådet (<http://www.kulturradet.se/Kultur-och-halsa/>) beskriver att ”kultur spelar en viktig roll för ökat välbefinnande, som hjärngympa och drivkraft för kreativitet.” Men det finns även en nivå där kultur har bevisat terapeutiska egenskaper exempelvis dans för personer med psykisk ohälsa eller minnesträning med hjälp av museiverksamhet. Bildterapi hör till denna kategori där man med hjälp av skapande kan föra ett terapeutiskt samtal både enskilt och i grupp för att uppnå en god hälsa vid eller efter en traumatisk sjukdomstid. Bildterapi är ett komplement till andra samtalsterapier där språket ibland kan vara ett hinder och kan vara till gagn exempelvis för de personer som inte har svenska som modersmål. Att sprida kun-

skapen om denna behandlingsmetod till fler patientgrupper gör att efterfrågan ökar och då ökar förutsättningarna för privata aktörer att kunna leva på sitt kulturella företag. Bildterapeuter är ofta Leg. arbetsterapeuter men det här är kanske ett yrke som även passar för de som är konstnärer eller arbetar med bild på andra sätt. Samverkan i projektet sker med bildterapeut Lena Bäckström som driver eget företag inom området.

Spridning av kulturella behandlingsmetoder är eftersatt. Det här projektet vill testa olika spridningsmetoder för att fler ska kunna nås av Bildterapi som behandling. Män är en grupp som kan vara svårt att få som deltagare och en samverkan med manliga konstnärer kan vara ett alternativ.

Förhoppningen är att om fler kulturella gärningar kan visa på terapeutiska egenskaper kan kultur få en naturlig plats i hälso- och sjukvården.

Genomförande

Test cytotatika enheten

En initial test har pågått under hösten på cytotatika enheten där patienter fått tillgång till ritmaterial under behandling i form av mandalaböcker eller fri ritning på papper. Varje dag sitter minst en patient och ritar. Upplevelsen är att behandlingstiden går fort. Det är kvinnor som man når med denna aktivitet. Personalen har även upplevt det positivt att få ett större patientperspektiv i sin verksamhet.

Personalen på cytotatika enheten har även fått information om Kommunikation via bild med bildterapeutisk metod av bildterapeut Lena Bäckström.

Under februari månad kommer det att hållas en tre timmars introduktion där personalen på cytotatika enheten får praktiskt prova på metoden.

Erbjuda cytotatika enhetens patienter Bildterapi

4-6 utvalda patienter på cytotatika enheten får erbjudande att gratis delta på Bildterapi vid 5-10 tillfällen ca 2,5 h/ gång i samverkan med Lena Bäckström, Bildterapeut.

Deltagaren målar under tystnad och sedan betraktar man tillsammans (deltagare och terapeut) varje bild och pratar om den. Efter målandet betraktar, reflekterar och pratar man om bildens innehåll.

Om intresse finns görs parallellt en grupp enligt ovanstående modell som betalar för sin behandling.

Kommunikationsaktiviteter för att undersöka intresset hos målgruppen

I samverkan med Vinter kommunikationsbyrå ta fram kommunikationsmaterial för att erbjuda patienter hos cytotatika enheten möjlighet att gå Bildterapi och betala för den. Detta för att undersöka hur stort intresse som finns.

Syfte

Projektet syftar till att öka tillgängligheten till Bildterapi som en kulturell behandlingsmetod i vården genom samverkan mellan Region Norrbotten, näringsliv och patienter för att uppnå en god hälsa hos patienter med cancer-

diagnos som genomgår eller nyss har avslutat behandling hos cytostatika enheten på Sunderby sjukhus.

Mål

6. Höja personalens kunskap om Bildterapi
7. Utveckla kommunikation material för att sprida information om Bildterapi som behandlingsmetod med hänsyn till jämställdhet och jämlikhet
8. Undersöka vad patienter tycker om Bildterapi som behandlingsmetod
9. Undersöka vad patienter tycker är ett bra upplägg för en behandlingsomgång
10. Testa samverkan mellan verksamhet och privata företag runt en kulturell behandlingsmetod

Förväntade effekter på sikt och nytta

- Patienter erbjuds fler behandlingar för att återta livet efter cancer-sjukdom
- Ökad medvetenhet i verksamheten för hur kultur kan bidra till välmående under behandling och rehabilitering av patienter
- Öka samverkan mellan patienter, medarbetare och företag

Om projektet har positivt utfall kommer cytostatika enheten att fortsatt förmedla kontakt mellan Bildterapeut och patienter.

Aktivitetsplan

Arbetspaket 1 – Utbildning för personal i Kommunikation via bild med bildterapeutisk metod

1. Inköp av material
2. Kursomgång
3. Utvärdering

Tidsåtgång – Våren 2018

Output/resultat: Personalen får en förståelse för behandlingsmetoden Bildterapi så att de kan svara på frågor från patienter, närstående och/eller övrig personal.

Arbetspaket 2 – Testa och utveckla sätt att hitta patienter som vill delta

1. Undersöka hur man bäst når målgruppen – genom vilka kanaler, vid vilka tidpunkter och på vilket sätt utifrån ålder, könstillhörighet, ursprung och eventuella funktionsnedsättningar för att säkerställa lika möjligheter
2. Utforma informationsmaterial
3. Marknadsföra erbjudandet
4. Utvärdera
5. Föreslå arbetsätt för att hitta patienter som vill delta

Tidsåtgång: 2 månader

Output/resultat: Förslag till material och metod för att hitta patienter i målgruppen

Arbetspaket 3 – Genomföra test med Bildterapi i grupp för 4-6 personer under 5-10 tillfällen

1. Köpa in material
2. Boka lokal
3. Genomföra test
4. Utvärdera
5. Föreslå fortsatt arbetsätt

Tidståtgång: 3 månader

Output/resultat: Hitta arbetsätt för att kunna erbjuda bildterapi för målgruppen bekräftas

Arbetspaket 4 - Projektledning, ekonomi och kommunikation

1. Upprätta projektplan
2. Utvärdera, justera och rapportera utifrån projektplan
3. Upprätta en detaljerad budgetplan. Uppföljning och redovisning.
4. Upprätta en aktivitetsplan för kommunikationsinsatser.

Tidsåtgång: Löpande (6 månader)

Riskanalys

Risk	Åtgärd
Jämställdhets och mångfaldhetsaspekten kan inte i full utsträckning tillgodoseas då initiala tester visar att kvinnor har ett större intresse i behandlingen.	Göra medvetna val i urvalet av tillfrågade. Anpassa kommunikationsaktiviteter utifrån jämställdhets och mångfaldhetsaspekten
Bortfall av deltagare	Anpassa erbjudandet efter önskemål från deltagarna
Engagemanget från medarbetare på cytostatika enheten ändras	Hitta sätt att informera nya medarbetare

Budget

BUDGET	2018
Projektledare 10 % cytostatikaenheten 6 mån	50 000
Köp av tjänst Bildterapi och Kommunikation	100 000

Övriga kostnader	20 000
Summa kostnader	170 000

Projektorganisation – roller, mandat och arbetssätt

Projekt enhet	Roll	Namn	Organisation
Projektägare	Projektägare	Magdalena Bäcklund	Enhetschef cytostatika
Projektkontor	Koordinator	Kerstin Lindström	FoI-enhet
	Projektledare	Annelie Mella Sandra Lundman Vikberg Maija-Liisa Eriksson	Sjuksköterska cytostatika enheten
Projektmedarbetare	Administratör/ekonom	Lars-Olov Holmlund	Ekonom
	Kommunikatör		
Externa samarbetsaktörer		Annika Seger Lena Bäckström	Idéägare Bildterapeut
Fokusgrupper	Utvärderare		Deltagande patienter
Referensgrupper	Metodstöd	Elin Sofia Schefström Christine Risberg Inger Gustavsson	Bildterapeut Luleå Närpsykiatri Bildterapeut Åtstörningsenheten Chef Patienthotell

Roll	Ansvar	Befogenheter
Projektägare	Beställare, ekonomiska ramar, övergripande bemanning. Förbereda och fatta beslutspunktsbeslut. Övergripande följa progress. Sprida information om verksamheten.	Fattar beslut om start och slut på projektet. Godkänner resultat.
Projektkoordinator	Övergripande koordinerande ansvar. Upprätta projektplan tillsammans med projektledare. Rapporterar tillsammans med projektledare.	Sammanställande part. Skriver avtal med berörda parter.
Projekt-	Hanterar information, dokumentation och ekonomisk redovisning för	Begära in information för erforder-

administratör	projektet på övergripande nivå för hela projektet	lig redovisning.
Fokusgrupp	Bidra i utvecklingen av idéer utifrån expertkunskap.	
Projektledare	<p>Ansvar för projektets verksamhet i samverkan med projektkoordinatorn. Leda och samordna arbetet i projektet gentemot verksamheten. Rapporterar tillsammans med projektkoordinator.</p> <p>Ansvarar för tillsammans med projektkoordinatorn för dokumentation av projektet. Rapporterar större avvikelser samt föreslår korrigeringar.</p>	Operativ daglig ledning.
Kommunikatör	Sprida information om projektets verksamhet via olika media. Ansvara för att informationen är korrekt och aktuell. Upprätta kommunikationsplan tillsammans med projektledare	Begära in information från projektet för erforderlig spridning.
Utvecklingsstöd/arbetsgrupper	Bidra i utvecklingen av idéer utifrån expert-kunskap, finansiella resurser och nätverk	

Kontaktperson:
Kerstin Lindström
Utvecklingsavdelningen
Region Norrbotten
kerstin.lindstrom@norrboten.se
070-2272295